

กระต๊อบเมียในปั้ม ปตท.: ภาพสะท้อนข้อเท็จจริงความรุนแรงใน ครอบครัว แต่พุทธกาลถึงปัจจุบัน

The Wife's Crunch, PTT: Violence Reflections on Family Facts from the Buddhist Era to Present

มัลลิกา ภูมะธน¹, ดิเรก ด้วงลอย², พระปลัดระพิน พุทธิสารโร³

Mallika Phumathon¹, Direk Duangloy²,

Phrapalad Raphin Buddhissaro³

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์¹,

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์²,

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย³

Nakhon Sawan Rajabhat University¹,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Sawan Campus²,

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University³

Corresponding Author, E-mail: raphind@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ถอดรหัสจากเหตุการณ์จริง มีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนความคิดเกี่ยวกับความรุนแรงภายในครอบครัว อันเนื่องด้วยสามีภรรยาและสมาชิกอื่น ๆ ใช้การศึกษาจากคำบอกเล่า เอกสารและงานวิจัย เรียบเรียงออกมาเป็นความเรียงในรูปแบบบทความวิชาการ

ผลการศึกษา พบว่า ความรุนแรงในครอบครัวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน เป็นผลจากระบบคิดซึ่งทำให้มีการใช้ความรุนแรงภายใต้ระบบคิดปิตาธิปไตยที่เชื่อว่า ผู้ชายเป็นใหญ่ หาเงิน สนับสนุนอาชีพ รายได้และงาน จึงนำไปสู่การใช้ความรุนแรงที่เนื่องด้วยความคิดความเชื่อที่ว่าทำได้ อาทิ ผู้ชายให้เงินผู้หญิงค่าหอ ดังนั้น ต้องอยู่ในอาณัติหรือควบคุม การทำร้ายร่างกาย กระทั่งใช้ความรุนแรงทุกประเภท ด่าทอ ประณาม ตบตี ทำร้าย ทรมาณหรือการใช้ความรุนแรงจนกระทั่งเสียชีวิต ถูกทำให้เชื่อว่า เป็นความถูกต้องชอบธรรม มีสิทธิ์ทำได้ในความรุนแรงนั้น แนวทางแก้ไขควรแก้ไขผ่านคติความเชื่อที่ว่าทำได้ด้วยนานาวิธีการ ทั้งควรช่วยเหลือ

กันในระบบครอบครัว ชุมชน สังคมและกฎหมาย ส่วนคติทางพระพุทธศาสนาต้องเน้น
ย้ำ ส่งเสริมให้เกิดการใช้ภูมิปัญญาเป็นกลไกเครื่องมือร่วมในการป้องกัน แก้ไขความ
รุนแรงที่จะพึงเกิดขึ้นในครอบครัวได้

คำสำคัญ: กระทั่งเมียที่ปัม; ความรุนแรงในครอบครัว; ข้อเท็จจริงทางสังคม

Abstract

This article is based on real events intended to reflect thoughts on violence within the family causing from husbands and wives, and other members. This study is used by hearsay documents and research compiled into an essay in the form of an academic article.

The results are found that the violence within family has been a long-lasting issue. It is a result of the thinking system which causes violence under the patriarchal system with believing that men are great, raising money for careers, incomes, and jobs leading to the use of violence due to the belief that they can do, for example, men giving money. Mayhem even though using all sorts of violence, abusing, condemning, slapping, attacking, torturing or using violence until death being convinced that it is legitimated and has the right to do it in violence. The solution should be resolved through the belief to be able to many methods with helping each other in the family system, community, society, and law. The Buddhist way must be emphasized to promote the use of morality as a tool to prevent the violence within the family.

Keywords: Crunching Wives at the Gas Station;
Violence within Family; Social Facts

บทนำ

แรงจูงใจของการเขียน
บทความนี้เป็นเพราะเหตุการณ์จริง
“ความรุนแรงในครอบครัว” ที่เกิดขึ้น
รอบกายผู้เขียนในช่วงต้นเดือนตุลาคม

ที่ผ่านมา (3 ตุลาคม 2562) จาก
เหตุการณ์นั้นทำให้เห็นความคิดของ
ตัวเองและมุมมองของคนอื่น ๆ ต่อ
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมนำมาคิดต่อ
ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันหนึ่งในสังคม

ที่จะเป็นฐานในการส่งต่อเป็นคุณภาพของสังคม หากครอบครัวมีปัญหาจะทำให้สมาชิกในสังคมมีคุณภาพได้อย่างไร การใช้ความรุนแรงของสามีต่อภรรยาเป็นสิ่งที่พึงกระทำได้กระนั้นหรือ ตามแนวคิดในเรื่องปิฎกธัมมปิฎก (ฉนรค์กรรม รอดทรัพย์, 2555: 30-46) ที่เปิดโอกาสให้ผู้ชายเป็นศูนย์กลางเป็นใหญ่ รวมทั้งสามารถทำร้ายสตรีผู้เป็นภรรยาได้ด้วยกระนั้นหรือ ดังนั้น ในบทความนี้จะได้ศึกษาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวจากประสบการณ์ตรงที่พบเห็นเพื่อเป็นการสะท้อนปัญหา ศึกษาวิธีการหรือแนวทางออกจากความรุนแรงหรือการไม่ใช้ความรุนแรงภายในครอบครัวได้ การเขียนบทความเรื่องนี้ไม่เกี่ยวอะไรกับ

การกระทับเมื่อย แต่แรงบันดาลใจเกิดจากเหตุการณ์นั้น การเขียนนี้ไม่ใช่ยอมรับความรุนแรงในครอบครัวว่าเป็นเรื่องปกติหรือสมควรเกิดขึ้น แต่เมื่อสิ่งใดเกิดขึ้นก็แก้ปัญหาหรือหาวิธีการในการแก้ปัญหากันไปตามแต่ละช่วงเวลา ส่วนแก้ไขแล้วปัญหานั้นยอมรับได้หรือไม่ หรือพึงพอใจกันหรือไม่ เป็นเรื่องหนึ่งตามแต่สภาพปัญหานั้น ๆ ดังนั้น บทความนี้จะได้สะท้อนคิดความรุนแรงที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาเป็นกรณีศึกษาความรุนแรงที่เกิดขึ้น จากนั้น จะได้ถอดบทเรียนมาเป็นวิธีการ แนวทางเพื่อการเรียนรู้สู่การป้องกันความไม่รุนแรงอันจะเกิดขึ้นต่อไป

ภาพ 1 พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว “เพศ-หญิง-ชาย”
คติความเชื่อต่อความรุนแรงนานาชนิดในครอบครัวและกรงความคิดผ่าน “จารีต”
ต่อความเป็นเพศในบริบทของแต่ละสังคม (ชุตินาฏ พงษ์ทองวัฒนา, 2561)

เนื้อเรื่อง

สถานการณ์ความรุนแรงใน ครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัว นับเป็นปัญหาของสังคมและส่งผลกระทบต่อสังคมในภาพกว้าง เนื่องด้วย ความรุนแรงจากครอบครัวส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลในเชิงกายภาพ ในเชิงจิต ความคิดและส่งผลกระทบต่อครอบครัว ดังปรากฏข้อมูลในงานวิจัยของกิงกานต์ แก้วพิน (2550) เรื่อง *ความรุนแรงในครอบครัว: กรณีศึกษาแรงงานสตรีโรงงานในอำเภอสารภี เชียงใหม่ ต่อการใช้ความรุนแรงของคู่สมรส* ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัว เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นประจำในชีวิตประจำวันของแรงงานสตรี ทั้งยังพบว่า ความรุนแรงในครอบครัว สามารถเกิดขึ้นได้ทุกช่วงเวลา และการโต้เถียงเพียงเล็กน้อยก็สามารถก่อให้เกิดความรุนแรงได้ สาเหตุหลักอย่างหนึ่ง ก็คือ การดื่มแอลกอฮอล์ เพราะความมึนเมามักนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว และถึงแม้ว่าความรุนแรงจะเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ผู้หญิงที่ถูกกระทำเหล่านั้นยังคงเลือกที่จะอยู่กับคู่สมรส ด้วยความหวังที่ว่า สถานการณ์ความรุนแรงจะมีผลไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งความรุนแรงเหล่านี้ยังถูกมองว่า

เป็นเรื่องของครอบครัว และผู้หญิงที่ถูกกระทำนั้นรู้สึกอับอายที่จะเปิดเผยเรื่องราวต่อสาธารณะ ข้อมูลจากมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล ระบุว่า

“...ข่าวความรุนแรงปี 61 เผย 7 เดือนพบคดีฆ่ากันตาย-ทำร้ายสาหัส มากถึง 367 ข่าว ซึ่ง 94% ผู้พบเห็นเหตุมีเหตุเข้าช่วยเหลือแจ้งเหตุและปรับเปลี่ยนทัศนคติ ขณะที่พลเมืองดี ฝากร่วมสอดส่องเป็นหูเป็นตา หยอดมองความรุนแรงเป็นเรื่องปกติ...” (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561)

อังคณา อินทสา หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล ได้กล่าวในงานจัดสัมมนาของมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล จัดงานร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เมื่อ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2562 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561) ให้ข้อมูลว่า

“...มูลนิธิฯ เก็บสถิติข่าวความรุนแรงในครอบครัว จากหนังสือพิมพ์ 11 ฉบับ ปี 2561 พบว่า เพียงแค่ 7 เดือน (ม.ค.-ก.ค.) เกิดข่าวความรุนแรงในครอบครัวสูงถึง 367 ข่าว เป็นข่าวฆ่ากันตาย 242 ข่าว คิดเป็น 65.9% รองลงมาเป็น

ข่าวทำร้ายร่างกาย 84 ข่าว คิดเป็น 22.9% และข่าวฆ่าตัวตาย 41 ข่าว คิดเป็น 11.2% ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบข่าวฆ่ากันตายย้อนหลัง 3 ปี จะเห็นว่าปี 61 สถิติสูงสุดกว่าทุกปี โดยปี 2555 มีข่าว 59.1% ปี 2557 มีข่าว 62.5% และ ปี 2559 มีข่าว 48.5% ทั้งนี้ยังพบว่า 94.9% ของผู้ที่พบเห็นเหตุความรุนแรงเลือกที่จะนิ่งเฉย ไม่เข้าไป ช่วยเหลือ...”

นอกจากนี้ ยังมีการให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า 3 ปัจจัยเป็นสาเหตุนำไปสู่ความรุนแรงภายในครอบครัว การทำร้ายร่างกายมาเป็นอันดับ 1 โดยมีข้อมูลว่า ผู้ชายก่อปัญหามากที่สุด ดังภาพข่าวการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีให้เห็นอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับสถิติจากสำนักงานสถิติและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่สรุปจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2559 พบว่า

“...เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยแต่ละปี แต่ละหลัก 1,000 ซึ่งการทำร้ายร่างกายมาเป็นอันดับ 1 รองลงมา คือ การดุด่า ตู้อก หยาดคาย ตะคอก ประจาน ชู้ บังคับ การละเลย ทอดทิ้ง ช่มชืด กักขัง อนาคต ล่อลวง ตามลำดับ...” (ชุตินาฏ พงษ์ทองวัฒนา, 2561)

ข้อมูลจากสุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง ผู้อำนวยการมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม เปิดเผยว่า

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นสาเหตุหลัก คือ สมาชิกในครอบครัวไม่ให้เกิดเกียรติและมองว่า ผู้ชาย คือ ผู้ก่อปัญหามากที่สุด เนื่องจากส่วนใหญ่พยายามตั้งตัวเป็นใหญ่ในบ้าน ไม่เคารพและให้เกิดเกียรติภรรยาหรือลูก โดยมากพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การใช้ความรุนแรง ก็คือ การโต้เถียงประกอบกับการใช้ถ้อยคำที่ด่าทอ บั่นทอนจิตใจ การใช้อารมณ์และพฤติกรรมการนอกใจ ส่วนปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความรุนแรง คือ พฤติกรรมลอกเลียนแบบบุคคลในบ้านที่คุ้นเคยหรือบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด การใช้ถ้อยคำ การใช้สารเสพติด การทำตัวเป็นผู้นำและระบบแข่งขันภายในครอบครัว... (ชุตินาฏ พงษ์ทองวัฒนา, 2561)

ถึงจะมีข้อมูลว่า ปัญหาการเกิดความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่เกิดจากผู้ชาย แต่ในมุมทางการแพทย์ โดยนายแพทย์ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน โฆษกกระทรวงสาธารณสุข ให้ข้อมูลเสริมเพื่อยืนยันอีกด้านหนึ่งถึงความรุนแรงว่า ความรุนแรงในครอบครัวเกิดจาก 3 ปัจจัยหลัก คือ 1) ตัวบุคคลที่มาจากโรคทางกายและจิตใจที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ เช่น

มัลลิกา ภูมะธน และคณะ | Mallika Phumathon, et al.

ส่งผลกับจิตใจที่เป็นรอยร้าวที่ยากจะกลับมาเป็นเหมือนเดิม คนรุ่นใหม่ควรใช้เหตุผล การยับยั้งชั่งใจ มีสติมากกว่าการใช้กำลัง หยุดความรุนแรงในบ้านและครอบครัว

นอกจากนี้ สำนักงานกิจการยุติธรรมยังมีข้อเสนอแนะถึงวิธีการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว (สำนักงานยุติธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2562) เช่น ส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกันไปท่องเที่ยวหรือทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างความภาคภูมิใจในครอบครัว พุดคุยด้วยความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่อกันและเคารพในสิทธิความเป็นคน แต่ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้และต้องพบเจอกับความรุนแรงต้องรู้จักขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐหรือมูลนิธิที่เกี่ยวข้องแจ้งความให้ตำรวจเข้าดำเนินการ ในหลายเหตุการณ์ที่เพื่อนบ้านรู้แต่ไม่กล้าที่จะไปแจ้งความ เพราะคิดว่าเป็นเรื่องของผิวเมีย อย่าไปยุ่ง จนทำให้คนในครอบครัว โดยเฉพาะเด็กหรือผู้ถูกกระทำ ต้องทนอยู่กับความรุนแรงเหล่านี้เข้าไปซ้ำมาและผู้ถูกกระทำหลายคนไม่รู้ว่าจะหันหน้าไปพึ่งพาใครได้บ้าง

จากข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ทางมูลนิธิ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ

สร้างเสริมสุขภาพ, 2561) ได้ทำการสำรวจพบนำมาเป็นข้อมูลว่า

น.ส.พลอย (นามสมมุติ) อายุ 44 ปี ผู้ที่เคยประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว กล่าวว่า “อยู่กินกับสามีมากกว่า 20 ปี แรก ๆ สามีเอาใจดูแลดี หลัง ๆ เริ่มหึงหวงหาว่า คบชู้ พุดจาหยาบคาย อารมณ์ร้อน โมโهر้าย ลงไม้ลงมือทุบตีเป็นประจำ หนักสุดเคยถูกจับล่ามโซ่มาแล้วถึง 8 ครั้ง และหลายครั้งที่ใช้โซ่รัดคอ ให้อดข้าวอดน้ำ แม้เคยแจ้งความไปมากกว่า 10 ครั้ง ตำรวจก็ทำอะไรไม่ได้ จึงต้องทนอยู่กับสภาพเดิม ๆ กระทั่งได้ขอความช่วยเหลือจากแกนนำชุมชนและมูลนิธิหญิงชายก้าวไกลซึ่งมีการทำงานที่เป็นระบบเกาะติด ใช้กลไกตามกฎหมายที่มี จึงทำให้สามีเริ่มดีขึ้น อารมณ์รุนแรงหายไป ซึ่งเรื่องนี้ลูกสาวรับรู้มาตลอดและได้รับผลกระทบจากที่เป็นเด็กรำเริง กลายเป็นคนเก็บตัวเงียบ”

รวมถึงประสบการณ์ชีวิตของแม่วัยใส ซึ่งถูกกระทำโดยใช้ความรุนแรง ได้ถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตผ่านประสบการณ์ของตัวเองให้กับทางมูลนิธิฯ ไว้ว่า

“...เริ่มคบหากับอดีตแฟนมาประมาณ 1 ปี ช่วงแรก ๆ ที่คบกันฝ่ายชายรักและให้เกียรติเอาใจใส่เป็นอย่างดี พอช่วงหลังเริ่มมีปากเสียง

รุนแรง หึงหวง กล่าวหาว่าตนจะไปมี
แฟนใหม่ อีกทั้งเมื่อทะเลาะกัน มักมี
คนในครอบครัวฝ่ายชายคอยพุดจา
เสียดสี เมื่อคิด แต่เพราะคำว่ารัก อยาก
สร้างชีวิตคู่สร้างอนาคตไปด้วยกัน จึง
ต้องอดทน แม้จะทะเลาะกันหรือทำ
ร้ายร่างกายรุนแรง แต่ถ้าเขามาร้องและ
ขอโทษ ก็ให้ออ น หายโกรธ...”
(สำนักงาน ยุติธรรม จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา, 2562)

โดยลักษณะความรุนแรงที่คุณ
แม่วัยใสเล่าประสบการณ์ของตนเอง
ระบุว่า

“...การทำร้ายร่างกายที่
รุนแรงจนรับไม่ไหวทั้งตบ ตี ชก ต่อย
ใช้มีดจี้คอ ผลักให้รถชน เหตุการณ์
ล่าสุดถูกเตะเข้าที่ท้องอย่างรุนแรงจน
ต้องเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาล จากนั้น
หมอจึงแจ้งว่ากำลังตั้งครรภ์ก็รู้สึกตกใจ
ทำอะไรไม่ถูก และฝ่ายชายรับทราบแต่
ยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม คือ ยังทำ
ร้ายร่างกายเหมือนเดิม จึงเป็นเหตุให้
ต้องแยกทางกัน และปัจจุบันเลิกกับ
อดีตแฟนกว่า 2 ปี ตอนนี้ต้องทำหน้าที่
รับผิดชอบเลี้ยงดูลูกสาววัย 1 ขวบด้วย
ตนเอง ตั้งแต่ช่วงที่ท้องจนทุกวันนี้
ค่าใช้จ่ายทั้งหมดตนเป็นคนหาเอง โดย
รับขนมมาขาย ยังโชคดีที่ได้รับ
คำแนะนำเสริมสร้างพลังใจจากมูลนิธิ
หญิงชายก้าวไกลพร้อมทั้งช่วยติดตาม
คดีกระทำด้วยความรุนแรง กับทาง

เจ้าหน้าที่ตำรวจ...” (สำนักงาน
ยุติธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา,
2562)

เหตุการณ์คำบอกเล่าที่ยกมา
คงไม่แตกต่างในรายละเอียดที่มีผู้
ศึกษาไว้ในภาพกว้างต่อความรุนแรงที่
เกิดขึ้นว่า มีจริง เป็นค่านิยม ถูกทำให้
ยอมรับหรือยอมรับว่ามี แต่ต้องหาทาง
ป้องกัน แก้ไขเพื่อให้สิทธิเท่าเทียม
หรือความรุนแรงจะไม่เพียงเกิดขึ้น ความ
หึงหวงต้องอยู่ภายใต้เหตุผล การยั้งคิด
และการเคารพในสิทธิ์ของกันและกัน
แนวคิดเป็นใหญ่-อัตตาธิปไตยหรือ
แนวคิดเรื่องชายเป็นใหญ่-ปิตาธิปไตย
คิดว่าตัวเองสำคัญ ประหนึ่งว่าทำอะไร
ก็ถูก เป็นปัญหาและชุดความเชื่อชุด
หนึ่งที่ส่งผลเป็น ความรุนแรงใน
ครอบครัวที่ต้องได้รับการแก้ไข
ปรับปรุงและพัฒนาเพื่อไม่ให้เกิดขึ้น
ต่อไป

พระเจ้าปเสนทิโกศล : วัฒนธรรมครอบครัวภายใต้ระบบ โครงสร้างวรรณะ

ครั้งพุทธกาล พระเจ้าปเสนทิ
โกศล เจ้าผู้ครองแผ่นดินและเป็นผู้นับ
ถือพระพุทธเจ้า ปราบปรามและปรารภนา
เป็นญาติกับพระพุทธเจ้า ได้ส่งทูตไป
ขอเจ้าหญิงจากกรุงกบิลพัสดุ์ ขอ
วาสนาขัตติยามาเป็นอัครมเหสีที่มี
สถานะเหนือกว่ามเหสี ชายาหรือสนม
นางในทั้งหมด 500 คน ย้อนกลับมาที่

ประเด็นความรุนแรง เหตุเกิดตอนที่ฝ่ายกรุงกบิลพัสดุ์ได้มีการปลอมเจ้าหญิงหรือเจ้าหญิงกัมมะลอและนำถวายเป็นบาทจาริกาต่อพระเจ้าปเสนทิโกศล พระเจ้าปเสนทิโกศลพร้อมเสนาอำมาตย์ก็เข้าใจว่า สตรีสูงศักดิ์หรือชนชั้นนำทางสังคมเท่า ๆ กัน ผ่านมากกว่า 10 ปี จึงมาทราบภายหลังว่า วาสภขัตติยาไม่ได้เป็นเจ้าหญิง ไม่สมกับฐานะอัศรมเหสีที่ยกย่อง กษัตริย์ผู้ครองนครพิโรธและถอดเจ้าหญิงปลอมจากฐานานุศักดิ์ทั้งหมด พร้อมบุตรชายชื่อวิฑูทกะ จึงเหมือนกับว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกลายเป็นความรุนแรงในครอบครัวผ่านระบบโครงสร้าง-ชนชั้นสูง อันเนื่องด้วยความเชื่อในเรื่องสถานะทางสังคม สมหน้า สมตา รวยเหมือนกัน ดังนั้น ระบบคิดแบบนี้ยังถูกส่งต่อมาจนกระทั่งปัจจุบัน ความรวย ความจน มีฐานะไม่มีฐานะ มีตำแหน่งหรือการงานล้วนเกิดขึ้น ดังนั้น กรณีของพระเจ้าปเสนทิโกศลก็มีความเชื่อในแบบโครงสร้างนิยมชายเป็นใหญ่ จึงใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือแก้ปัญหา ผลที่เกิดขึ้นจากที่เคยมีสถานะสูงส่งและโอฬารวิฑูทกะซึ่งเป็นเจ้าชายหรือมกุฎราชกุมารที่จะได้ครองราชย์ในช่วงเวลาต่อไปตามสิทธิ์ และจากการใช้ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (วรรณะ) ระบบชนชั้นจึงปลด ประจัน แม้ภายหลังได้รับการ

เจรจาจากพระพุทธเจ้า “เลือดพ่อสำคัญกว่าเลือดแม่” กระทั่งพระเจ้าปเสนทิโกศล ยอมคืนฐานันดรศักดิ์แก่นางวาสภขัตติยาและวิฑูทกะกุมาร แต่ความจริงได้ปรากฏแล้วว่า เป็นลูกนางทาสี จึงถูกขบขิบนินทาว่าร้าย จากสถานการณ์นี้จึงถูกผู้ถูกกระทำใช้ความรุนแรงเชิงอำนาจ แก้ก้น ยึดอำนาจพระเจ้าปเสนทิโกศลจนทำให้พระองค์สวรรคต จากผลของการปฏิบัติ รวมทั้งการสืบทอดไปสู่การทำสงครามล้างเผ่าพันธุ์ศากยวงศ์ที่ทำให้อับอายอันเนื่องมาจากการปลอมเจ้าหญิงมาแต่แรก ความรุนแรงของครอบครัวสู่ความรุนแรงต่อโครงสร้างทางสังคมและส่งผลไปสู่การประหัตประหารกันด้วยอำนาจหรือใช้อำนาจเป็นเครื่องมือในการทำลายล้างอีกฝ่ายหนึ่งจึงปรากฏขึ้น

ดังนั้น ความรุนแรงในครอบครัวจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานและสำคัญจนกระทั่งถูกพัฒนาไปเป็นความเคยชินและถูกทำให้เป็นพฤติกรรมที่รุนแรงต่อเนื่องจนกลายเป็นเรื่องปกติจะส่งผลเป็นปัญหาระยะยาวต่อสังคมในภาพกว้างได้เช่นกัน จึงยกกรณีครอบครัวพระเจ้าปเสนทิโกศลมาศึกษาเทียบเคียงเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมและความเชื่อจนนำไปสู่การสร้างพฤติกรรมความรุนแรง ผ่าน

ระบบโครงสร้างที่เคยมีอยู่เดิมและคิดว่า ระบบคิดปัจจุบันนี้ยังไม่ได้เปลี่ยนไป ประเด็นนี้สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากพระระพิน พุทธิสาร (2554) ในการวิจัยเรื่อง *ความรุนแรงครั้งพุทธกาล: กรณีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ศากยวงศ์* หรือในการวิจัยของพระมหาชานนท์ ธมมวโร (โพธิวรานนท์) (2557) เรื่อง *วิเคราะห์เปรียบเทียบความขัดแย้งด้านชาติพันธุ์ระหว่างประเทศวันดาและพระเจ้าวิสุทธิโก*

นางอุตตราบกับนางสิริมา ความอิจฉาริษยาแบบหญิงนำไปสู่ ความรุนแรงในครอบครัว

ในอุตตรากุปาสิกาวัตถุ เรื่องนางอุตตราอุปาสิกา พระผู้มีพระภาคทรงชมเชยนางอุตตราที่อดกลั้นความโกรธต่อนางสิริมา จึงตรัสพระคาถาแก่นางอุตตรา ดังนี้ “บุคคลพึงชนะคนโกรธด้วยความไม่โกรธ พึงชนะคนไม่ดีด้วยความดี พึงชนะคนตระหนี่ด้วยการให้ พึงชนะคนพูดเหลวไหลด้วยคำสัตย์” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 223: 102) อันเป็นที่มาของความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดจากนางสิริมาที่ใช้น้ำมันต้มเดือดราดหัวนางสิริมา อันสัมพันธ์กับพฤติกรรมหลายชั่วหลายเมียหรือความต้องการทางเพศที่เกินกว่าปกติ เป็นเรื่องที่น่ามาซึ่งความขัดแย้ง รุนแรง การใช้บริการทางเพศจากเด็กไซด์ไลน์หรือคนในกลุ่มเพศ

พาณิชย์ จึงมีการว่าจ้างนครโสเภณีมาเป็นผู้ที่ให้ความสุขที่ตอบสนองความต้องการทางเพศได้ หากหญิงอื่นมาตอบสนองปรนนิบัติสามีได้ ด้วยนางอุตตราทำงานค้างอยู่ ภารกิจการค้างอยู่ไม่มีอารมณ์ ยอมยกหน้าที่เฉพาะทางให้กับคนที่มีประสบการณ์ แต่เหตุการณ์ไม่ได้กลับไปเป็นแบบนั้น เกิดภาวะอยากกินรวบแบบในละครไทยตบตีแย่งสามีกัน จึงเกิดภาพข่าวแย่งสามี แย่งสามีหรือการทะเลาะตบตีที่เป็นภาพข่าวปรากฏอย่างต่อเนื่อง

ในครั้งพุทธกาล เรื่องนี้ว่า นางอุตตราถูกข่มขืนมาแต่งในครอบครัวเศรษฐี แต่ด้วยนับถือพระพุทธศาสนา จึงอธิษฐานอุโบสถเดือนละ 8 วัน ระหว่างพรรษา ขอให้สามีอนุญาตให้นางด้วย แต่สามีไม่อนุญาต นางจึงส่งข่าวไปถึงบิดามารดาว่า นางถูกส่งตัวให้ไปอยู่ในที่คุมขัง ไม่สามารถจะอธิษฐานองค์อุโบสถแม้สักวันเดียว ขอให้บิดามารดาช่วยส่งทรัพย์ไปให้นางจำนวน 15,000 กหาปณะด้วยเถิด เมื่อนางได้ทรัพย์ตามจำนวนที่ต้องการแล้ว ก็ได้ไปหานางสิริมา ซึ่งเป็นหญิงโสเภณีประจำนครนั้น ได้เจรจาติดตามขอให้ช่วยเป็นตัวแทนในการบำรุงบำเรอสามีของนางเองเป็นเวลา 15 วัน แล้วมอบทรัพย์ให้นาง 15,000 กหาปณะ นางสิริมาก็ตกลงยอมรับ และสามีของนางก็พอใจอนุญาตให้นางอธิษฐานองค์

อุโบสถได้ตามความปรารถนา เมื่อสามีนอนหลับแล้ว นางอุตตราจึงได้กราบทูลอาราธนาพระบรมศาสดาและพระภิกษุสงฆ์เพื่อเสวยและฉันภัตตาหารที่บ้านของตนเป็นเวลา 15 วัน นางพร้อมด้วยทาสีผู้เป็นบริวารช่วยกันจัดของเคี้ยวของฉันอันควรแก่สมณบริโภค น้อมนำเข้าไปถวายพระบรมศาสดาพร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ อธิษฐานองค์อุโบสถครบกำหนดถึงเดือนโดยทำนองนี้ ในวันสุดท้ายของการรักษาอุโบสถ ขณะที่นางอุตตรากำลังชวนขวยจัดแจงภัตตาหารอยู่นั้น สามีนางกับนางสิริมายืนดูอยู่ที่หน้าต่างบนปราสาท พลังคิดว่า “นางอุตตราหญิงเฝ้าคนนี้คงจะเกิดมาจากสัตว์นรก ชอบทำการทำงานสกปรกเหมือนทาสีทั้งหลาย ทรัพย์สมบัติก็มีอยู่มากมาย แต่กลับไม่ยินดีนางทำอย่างนี้ไม่สมควรเลย” คิดดังนี้แล้วก็แสดงอาการยิ้มแยมเป็นเชิงเยาะเย้ย ส่วนนางอุตตราผู้เป็นภริยาก็คิดว่า “บุตรเศรษฐีผู้เป็นสามีของเรา มีปกติประมาท ใจเขลา สำคัญว่าทรัพย์สมบัติของตนเหล่านี้เป็นของยังยืนถาวรตลอดไป” แล้วนางก็แสดงอาการยิ้มแยมบ้าง

นางสิริมาซึ่งยืนอยู่กับบุตรเศรษฐีนั้น เห็นสองสามีภรรยายิ้มแยมด้วยกัน สำคัญตนว่าเป็นภริยาไปเสียได้ เห็นสตรีอื่นมามี้มให้กับคู่ของตัวเอง

ดังนั้นก็โกรธ จึงรีบลงมาจากปราสาทเพื่อจะทำร้ายนางอุตตรา แม้นางอุตตราเห็นกิริยาอาการของนางสิริมานั้นแล้วก็ทราบดีว่าจะเกิดอะไรขึ้น นางจึงเข้าฉานทั้ง ๆ ที่กำลังยืนอยู่ เจริญเมตตาจิตเป็นอารมณ์ แผ่เมตตาไปยังนางสิริมานั้น

นางสิริมาได้จับกระบวยตักน้ำมันที่กำลังเดือดอยู่ในกระทะแล้วเทราดลงบนศีรษะของนางอุตตราที่กำลังเข้าฉานและแผ่เมตตาจิตอยู่ ด้วยอำนาจแห่งเมตตาฉานบันดาลให้น้ำมันที่กำลังร้อนจัดนั้นได้ปราศจากความร้อนและไหลตกไปประหนึ่งน้ำตกจากใบบัว นางสิริมาเห็นเช่นนั้น จึงตกใจ กลับได้สติสำนึกตัวว่า เป็นผู้มาอยู่เพียงชั่วคราว เป็นเพียงลูกจ้าง หญิงหรือสาวไซต์ไลน์ที่จ้างมาเฉพาะกิจ จึงกราบลงแทบเท้านางอุตตรา วิงวอนขอให้ยกโทษให้ แต่นางอุตตรากล่าวว่า “ฉันจะยกโทษให้ ก็ต่อเมื่อบิดาของฉันคือ พระบรมศาสดายกโทษให้เธอก่อนเท่านั้น” เมื่อพระบรมศาสดาเสด็จมาพร้อมภิกษุสงฆ์ ประทับบนพุทธอาสน์เพื่อเสวยภัตตาหาร ณ ที่บ้านของนางอุตตราในเช้าวันนั้น นางสิริมาได้กราบทูลกิริยาที่ตนกระทำต่อนางอุตตราให้ทรงทราบโดยตลอดแล้ว กราบทูลขอให้ทรงยกโทษให้ เมื่อพระบรมศาสดาทรงยกโทษให้แล้วก็เข้าไปหานางอุตตราให้ยกโทษให้อีกครั้งหนึ่ง

จากประโยคพุทธพจน์และเหตุการณ์ที่ยกมาข้างต้น จึงเป็นเหตุการณ์ที่เนื่องด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยมีฐานของเพศและพฤติกรรมทางเพศ ความหึงหวงและมุมมองทางความคิดเกี่ยวกับท่าทีของครอบครัว การที่ฝ่ายหนึ่งยอม เช่น ยอมให้มีภรรยาหรือยอมให้มีเพศสัมพันธ์กับคนที่ไม่ใช่ภรรยาเพื่อทดแทนความพึงใจ แต่อีกฝ่ายหนึ่งกลายเป็นการถูกทำให้ยอมรับและเชื่อว่าทำได้ ยอมได้ เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งเคยเกิดขึ้นมาแต่ครั้งพุทธกาลซึ่งจะยกมาสะท้อนคิดเป็นตัวอย่าง ดังนี้

นางมาคันธียาและสามาวดี: หญิงอิจฉาหญิง “โลก-โกรธ-อาฆาต-พยาบาท” จนตาย

ในอุเทนสูตร (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 70: 319-320) เป็นเหตุการณ์ตอนที่พระราชวังของพระเจ้าอุเทนถูกเผา พร้อมพุทธพจน์ในเหตุการณ์ที่ว่า “สัตว์โลกมีโมหะเป็นเครื่องผูกพัน ย่อมปรากฏเหมือนสมบุรณ์ด้วยเหตุ คนพาลมีอุปธิเป็นเครื่องผูกพัน ถูกความมืดหุ้มห่อไว้ ย่อมปรากฏเหมือนยังยืนนิรันดร์ แต่ผู้เห็นอยู่ ย่อมไม่มีกิเลสเครื่องกังวล” เป็นเหตุการณ์ตอนที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ โขสิตาราม กรุงโกสัมพี ขณะที่พระเจ้าอุเทนเสด็จประพาส

อุทยาน พระราชวังถูกไฟไหม้ หญิง 500 คน มีพระนางสามาวดีเป็นหัวหน้า ต่างเสียชีวิตทั้งหมด บุคคลในเรื่อง คือ พระเจ้าอุเทน พระนางสามาวดี ผู้เป็นอัครมเหสีของพระเจ้าอุเทนและนางมาคันธียา เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในมิติของครอบครัวสืบเนื่องจากนางมาคันธียาผูกใจโกรธพระพุทธเจ้า เมื่อมาเป็นมเหสี ลำดับที่ 3 ของพระเจ้าอุเทนแล้ว เห็น นางสามาวดีที่ศรัทธาในพระพุทธเจ้า จิตที่ผูกโกรธต่อพระพุทธเจ้าก็เลยโกรธต่อมาถึงบุคคลที่ศรัทธาด้วย เมื่อมาแต่งงานมีสามีร่วมกับนางสามาวดี จึงใช้เล่ห์และมายาแห่งหญิง โดย

(1) ใส่ความว่าสามาวดีนอกใจไปหาพระพุทธเจ้า ทำอาหารแกงอ่อมไปอย่างดี ประณีตเลิศรสไปถวายพระพุทธเจ้า สามียังไม่เคยทำให้กิน จนกระทั่งอีกฝ่ายแคลงใจ แม้จะยังไม่ปักใจเชื่อ แต่ความริวฉานทางความรู้สึกเกิดขึ้นแล้วในใจ

เหตุการณ์ไม่ได้หยุดแค่นั้นยังดำเนินต่อไป

(2) เมื่อนางมาคันธียานำงูพิษใส่เข้าไปในพินประจำพระองค์ของพระเจ้าอุเทนที่ทรงเล่นประจำในคราวที่เสด็จไปวังของพระนางมาคันธียา เมื่อสลับไปอยู่วังของนางสามาวดี งูนั้นจึงถูกแอบปล่อยออกมาจากพิน

ประหนึ่งทำที่ลวงว่านางสามาวดีทำ ทั้งใส่ความว่า มีเป้าหมายลอบสังหารพระเจ้าอุเทน จึงนำไปสู่การใช้ความรุนแรงหมายชีวิตต่อพระนางสามาวดี พระเจ้าอุเทนเชื่อ จึงใช้ธนูยิงหมายสังหารด้วยความโกรธ แต่ในคัมภีร์ให้ข้อมูลต่อไปว่า ด้วยความจริงที่นางสามาวดียึดถือว่า ไม่ได้มีเจตนาและไม่ได้กระทำการที่เข้าใจผิดจริง ด้วยสัจจะที่ไม่ได้คิดเป็นอื่น ไม่ได้นอกใจ ธนูดอกนั้นไม่สามารถทำร้ายพระนางได้ กระทั่งพระเจ้าอุเทนต้องก้มกราบขอขมาต่อพระนางสามาวดี เมื่อรู้และเข้าใจตามความเป็นจริง

เมื่อสถานการณ์ที่สร้างไม่สำเร็จ สถานการณ์รุนแรงหนักขึ้นไปอีก

(3) วันหนึ่ง เมื่อพระเจ้าอุเทนเสด็จประพาสพระราชอุทยาน พระนางมาคันทียาสั่งคนรับใช้ให้เอาผ้าชุบน้ำมันแล้วนำไปพันที่เสาทุกต้นในปราสาทของพระนางสามาวดี พุดเกลี้ยกล่อมโดยใช้พระราชโองการของพระเจ้าอุเทน พระนางสามาวดีและบริวารเชื่อและปฏิบัติตามจึงเข้าไปรวมอยู่ในห้องเดียวกันแล้วจึงลั่นกลอนข้างนอกแล้วจุดไฟเผาพร้อมทั้งปราสาท พระนางสามาวดีพร้อมข้าทาสบริวารจำนวน 500 คน เสียชีวิตไปพร้อมกัน

เมื่อคู่ขัดแย้งตาย แต่ความเป็นจริง ความรุนแรงก็ยังดำเนินต่อไป

(4) เมื่อพระเจ้าอุเทนทรงรู้ทรงเสียพระทัยต่อความตายของพระนางสามาวดีและบริวาร 500 คน มีข้อมูลที่ทำให้เชื่อว่าเป็นฝีมือของนางมาคันทียา แต่จะคาดคั้นคงไม่ยอมรับแน่ จึงออกอุบายตรัสกับเสนาอำมาตย์ว่า

ท่านทั้งหลาย เมื่อก่อนนี้ เราจะลูก จะนั่งจะไปในที่ใด ๆ ก็หวาดระแวงสงสัยกลัวภัยอยู่ รอบข้างด้วยพระนางสามาวดีคิดประทุษร้ายต่อเราเป็นนิตย์ บัดนี้ พระนางตายแล้ว เรารู้สึกสบายใจไม่ต้องหวาดระแวงอีกแล้ว และการกระทำอันนี้ก็คงเป็นการกระทำของคนที่รักและห่วงใยในตัวเราปรารถนาดีต่อเราอย่างแน่นอน

พระนางมาคันทียาประทับอยู่ในที่นั้นด้วย เมื่อได้ยินพระดำรัสนั้นแล้วและประเมินว่า เป็นความดีความชอบและความยำเกรงจึงกราบทูลว่า

ข้าแต่สมมติเทพ ใครอื่นจะกล้ากระทำ การงานนี้หม่อมฉันได้สั่งให้อาของหม่อมฉัน ลงมือกระทำ เพคะ

พระราชาก็ตรัสว่า ขึ้นชื่อว่าบุคคลผู้มีความรักในเรา เสมอกับเจ้านี้ไม่มีอีกแล้ว เราจะให้พรแก่เธอ ขอให้เธอจงเรียกญาติของเธอมารับพรจากเราเถิด

เหตุการณ์นี้ถูกปล่อยข่าวไปว่าเป็นความดีความชอบ ทำให้ญาติผู้ร่วม

กระทำการและบุคคลที่เกี่ยวข้องมา รวมตัว พระเจ้าอุเทนทรงเกลี้ยจัดมอบ รางวัลความดีความชอบแก่ญาติของ นาง เมื่อมากันหมดแล้วทรงสั่งให้จับ หมูญาติทั้งหมด ขุดหลุมฝังครั้งตัว ใช้ ฟางข้าวคลุมปิดข้างบน จุดไฟเผาทั้ง เป็นแล้วใช้ไถเหล็กไถซ้ำฝังกลบไปอีก ครั้งหนึ่ง ส่วนพระนางมาคันทียา พระองค์รับสั่งให้จองจำ จากนั้น เดือน เนื้อเป็นขึ้น ๆ แล้วนำไปทอดในน้ำมัน เตือดแล้วนำมาให้พระนางกิน จนนาง มาคันทียาทนความเจ็บปวดไม่ได้ สิ้นชีวิตไป

ทั้งหมดที่ยกมา มีคติตรงที่ว่า คติชายเป็นใหญ่ทำให้การกระทำแบบ ชายมีภรรยาเป็นเรื่องถูกต้อง เป็น เหตุการณ์ค่านิยมที่เกิดขึ้นแต่ครั้ง พุทธกาล ความอิจฉาริษยา จิตผูกโกรธ การแก่งแย่ง การอิจฉาริษยา หึงหวง ตบตีระหว่างหญิงชาย ผัวเมียและเมีย ลำดับอื่น ๆ ดังปรากฏในราชสำนักของ พระเจ้าอุเทน จึงเกิดการใช้ความ รุนแรงในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและการแก่งแย่งกัน ในแบบครอบครัว ผัวเมียน้อยหรือ พฤติกรรมทางเพศหรือการตีสีใส่ไขต่อ พฤติกรรมความเชื่อทางเพศ ทำให้อีก ฝ่ายเชื่อว่า เป็นพฤติกรรมและการ กระทำที่ถูกต้องเหมาะสม การใช้ความ รุนแรงจึงเป็นเหตุนำไปสู่ผลอื่น ๆ ซึ่ง ภาษาศาสนา หมายถึง ความประมาท

ดังที่พุทธพจน์ตรัสเนื่องด้วยเหตุการณ์ ในเรื่องของสามาวดีที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ พระนางสามาวดีว่า “...ความไม่ ประมาท เป็นทางแห่งอมตะ ความ ประมาท เป็นทางแห่งความตาย คนผู้ ไม่ประมาทชื่อว่า ย่อมไม่ตาย คนผู้ ประมาทจึงเหมือนคนตายแล้ว...” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 21: 31) เหตุการณ์เหล่านี้ศึกษาได้จาก พระมหาเชาวฤทธิ์ นรินโท (ทรัพย์ สวัสดิ์) (2560) ในการวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการเจริญเมตตา ของพระนางสามาวดี หรือในการวิจัย ของพระครูพิพิธปริยัติกิจ (2555) เรื่อง พฤติกรรมความโกรธของนางมาคันทียา: ศึกษาวิเคราะห์ตามแนวจิตวิทยา หรือในการวิจัยของวนิดา ฉายาสุตบุตร (2550) เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ บทบาทของพระนางสามาวดีที่ปรากฏ ในคัมภีร์

จากกรณีข้างต้น สะท้อน ความรุนแรงจากคตินิยมในเรื่องชายมี ภรรยามาก สตรีมีเหตุผลในเรื่องของ อารมณ์ ความต้องการยอมรับหรือ ต้องการความเป็นใหญ่ หรือเชื่อว่า ทั้งหมดเป็นมายาจิตที่ถูกฉาบทาด้วย ความเชื่อต่อความเป็นใหญ่ในตำแหน่ง นั้น ๆ บทสรุปจึงเหลือไว้เป็นเพียง ความทรงจำ ตามข้อเท็จจริงทาง ประวัติศาสตร์และเหตุการณ์อันเป็น อุทาหรณ์ของสถาบันครอบครัว ดัง

กรณีประวัติศาสตร์กล่าวถึงบุรพ
กษัตริย์ที่ล่มสลายในประวัติศาสตร์
รัสเซีย พม่า ลาว เวียดนามด้วยการ
หมกมุ่นอยู่กับอิสตรี ไม่ยอมออกว่า
ราชการ มีความขัดแย้งในครอบครัว
กลายเป็นเหตุแห่งความล่มสลาย
ภายใน เสียชีวิตเสียชาติ สิ้นแผ่นดินไป
ซึ่งสามารถศึกษาเพิ่มเติมต่อเหตุการณ์
เทียบเคียงได้ เช่น กรณีของลาวใน
หนังสือเรื่อง A History of Laos
(Stuart Fox, 1997) รัสเซียในงาน
เรื่อง The Murder of the
Romanovs (Cook, 2017) พม่าใน
เรื่อง Thibaw's Queen (Fielding-
Hall, 2017) ที่ถูกแปลเป็นภาษาไทย
ในชื่อราชินีศุภยาละดี จากนางกษัตริย์ผู้
สามัญชน (2558) โดยสำนักพิมพ์มติ

ชน หรือเหตุการณ์บางประการตอน
เสียกรุงศรีอยุธยากับความต่อเนื่องกับ
พฤติกรรมของระบบครอบครัว ดัง
ปรากฏในงานศึกษาของสุนทร ชูติน
ธรานนท์ (2541) เรื่องสงครามคราว
เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 (พ.ศ.
2310): ศึกษาจากพงศาวดารพม่า
ฉบับราชวงศ์คองบอง หรือกรณี
เวียดนาม The Last Emperors of
Vietnam: From Tu Duc to Bao
Dai (Chapuis, 2000) ทั้งหมดที่ยกมา
เป็นภาพสะท้อนความเป็นเพศ ผัว เมีย
และส่งผลเป็นความผิดใจ จนกระทั่ง
กลายเป็นผลเสียต่อการบริหารกิจการ
บ้านเมือง กลายเป็นความเสียหาย
กระทบต่อสังคมในภาพกว้าง

ภาพ 2 ภาพข่าวสะท้อนความรุนแรงในครอบครัว “ผัว-เมีย/ชาย-หญิง”
ปรากฏทางสื่อปัจจุบัน (ทีวีพูล, 2562)

แนวทางแก้ไขและยุติความรุนแรงในครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นกลายเป็นเรื่องปกติ คล้ายยาสามัญบ้าน แต่อาจไม่ต้องใช้หรือใช้ให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งต้องหาวิธีการควบคุม ป้องกัน แก้ไขไม่ให้ความรุนแรงแผ่ขยายจนขยายเป็นวงกว้างที่กระทบต่อจิตใจ ชีวิต ทรัพย์สิน วิธีการลดความรุนแรงในครอบครัว มีหลายแนวทาง แต่ไม่ได้มีวิธีการใดดีหรือเหมาะสมที่สุด เพราะต้องเนื่องด้วยสถานการณ์หรือความเหมาะสมแต่ละสถานการณ์นั้น ๆ

จากข้อมูลของสุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง ผู้อำนวยการมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม แนะนำ 3 ข้อปฏิบัติ คือ สมาชิกในครอบครัวต้องฝึกเคารพศักดิ์ศรีของแต่ละคน สมาชิกในครอบครัวต้องทำตัวเป็นเสมือนหุ้นส่วน เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม และแสดงความคิดเห็น หากมีปัญหาเกิดขึ้นควรหันหน้าคุยกัน โดยไม่ปล่อยให้ปัญหานั้นสะสมเป็นระยะเวลานาน

นอกจากนี้ สุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง ยังเสนออีกว่า ความรุนแรงในครอบครัวไม่ได้เกิดขึ้นจาก “การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นระยะเวลานาน แต่มันเกิดจากการไม่ให้เกิดภัย” แม้งานวิจัยของธีรวุฒิ นิลเพชร (2561) เรื่องความรุนแรงในครอบครัว: การ

วิเคราะห์สาเหตุและการป้องกันปัญหาในสังคมไทย ก็ระบุว่า

“ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาเรื้อรังของสังคมไทยมาช้านาน การป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวของสังคมไทย โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่

1) การป้องกันความรุนแรงในระดับบุคคล เน้นการปลูกฝังการใช้เหตุผลและการส่งเสริมจริยธรรม และการเลือกเลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสม

2) การป้องกันความรุนแรงในระดับครอบครัว เน้นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว รวมไปถึงการส่งเสริมให้เกิดการส่งผ่านความเชื่อและค่านิยมที่ดีงามและถูกต้องจากรุ่นสู่รุ่น

3) การป้องกันความรุนแรงในระดับชุมชน ที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน รวมไปถึง การจัดสภาพชุมชนให้เอื้อต่อการป้องกันปัญหา และ

4) การป้องกันความรุนแรงในระดับชาติ ที่เน้นการบูรณาการการดำเนินงานจากทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานไปพร้อม ๆ กัน...”

ในงานของพัชรินทร์ นินทจันทร์ และคณะ (2554) เรื่องการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อป้องกันความรุนแรงในครอบครัว ที่

สะท้อนผลการวิจัยและเสนอแนวทางการยุติความรุนแรงเป็นขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ 1) การประณามชุมชนและสร้างความตระหนัก 2) การสร้างเครือข่าย 3) การปฏิบัติการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว และ 4) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของการปฏิบัติการต่าง ๆ

ในงานวิจัยเรื่องรูปแบบการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยกระบวนการมีส่วนร่วม (ยงยุทธ แสนประสิทธิ์ และคณะ, 2554) ให้ข้อมูลถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวไว้ว่า

“...การพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหา ดำเนินการ 2 วงรอบ ในวงรอบแรกได้พัฒนาผู้นำชุมชนและครอบครัวแกนนำ การสังเกตและสะท้อนผล พบว่าผู้นำชุมชนมีความรู้เข้าใจ และมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ปัญหา และครอบครัวแกนนำมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางบวก สำหรับในวงรอบที่ 2 ได้พัฒนาครอบครัวเสี่ยงและรุนแรงในชุมชน การสังเกตและสะท้อนผลพบว่า คนในชุมชนรับรู้และตื่นตัวในปัญหา และครอบครัวเสี่ยงบางส่วนเข้าใจปัญหา และมีแนวโน้มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางป้องกันปัญหา และ 3) ผลการพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหา เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัว

ผู้นำชุมชน ครอบครัวแกนนำ ครอบครัวเสี่ยง และประชาชนในชุมชนบางส่วน และได้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือการป้องกันปัญหา และรูปแบบการใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาเพื่อป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว”

ในงานเรื่องการบริหารจัดการเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สุกิจ อยู่ในธรรม และประณต นันทิกุล, 2559) ที่ได้ทำการศึกษาและเสนอผลและวิธีการในการยุติความรุนแรงในครอบครัวไว้ว่า “...ควรมีการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐ เอกชน ประชาชน ในการทำงานแบบบูรณาการร่วมกัน และประสานงานการให้บริการเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวแบบครบวงจร...”

งานของอาภรณ์ เสี่ยงแหลม และคณะ (2554) เรื่องการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดปัญหาความรุนแรง ในครอบครัวต่อสตรีในสังคมไทย ให้ผลการวิจัยไว้ว่า

“ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรีในสังคมไทย ได้เป็น 3 ระดับ คือ 1) ระดับบุคคล ได้แก่ ประสบการณ์ความรุนแรง พฤติกรรมการใช้เครื่องตี

แอลกอฮอล์ การใช้สารเสพติด การเล่นเกมพนัน... 2) ระดับครอบครัว ได้แก่ รายได้ครอบครัว การสื่อสารระหว่างภรรยากับสามี สัมพันธภาพระหว่างภรรยากับสามี... และ 3) ระดับชุมชนและสังคม ได้แก่ การยอมรับความรุนแรงของคู่สมรส การยอมรับความรุนแรงจากเพื่อนสนิท/เพื่อนบ้าน...”

งานวิจัยของวสมน ทิพนีย์ (2558) ได้ทำวิจัยเรื่องการแก้ไขปัญหามารยาทในครอบครัวตามแนวพุทธธรรม ที่สะท้อนผลการวิจัยและเสนอแนวทางตามหลักการทางศาสนาในการแก้ปัญหาในครอบครัวไว้ว่า

“ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเกิดจากสาเหตุแบ่งเป็น 3 ระดับ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ระดับบุคคลมี 1 สาเหตุ ได้แก่ (1) เกิดจากนิสัยส่วนตัวที่ชอบก้าวร้าว รุนแรง 2) ระดับครอบครัวมี 3 สาเหตุ ได้แก่ (2) เกิดจากการไม่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว (3) เกิดจากขาดการวางแผนครอบครัวที่ดี (4) เกิดจากช่องว่างระหว่างวัยของคนในครอบครัวที่มีผลจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในสังคม และ ระดับสังคม มี 2 สาเหตุ ได้แก่ (5) เกิดจากขาดการวางแผนการเงินที่ดี และ (6) เกิดจากทัศนคติ ค่านิยมและความเชื่อที่ผิดหลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาแก้ไข

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว แบ่งได้ 4 หมวด คือ 1) หมวด การวางแผนสร้างชีวิตครอบครัว... 2) หมวดการปฏิบัติหน้าที่ต่อกันและกันด้วยดี... 3) หมวดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน... 4) หมวดการบริหารทรัพยากร...”

จากภาพรวมในงานวิจัยที่ปรากฏความรุนแรงรวมสะท้อนผลการวิจัยและสะท้อนแนวคิดไว้ใกล้เคียงกันว่า ความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องแนวทางและวิธีการแก้ไขอาจมีได้หลายวิธีและในจำนวนหลายวิธี ยังไม่ได้เป็นข้อสรุปว่าแก้ปัญหาได้อย่างเบ็ดเสร็จแต่จะเป็นมาตรการหนึ่งในการช่วยลดความรุนแรงที่เกิดขึ้นให้เบาลงหรือน้อยลง โดยฐานคิดของการแก้ปัญหาต้องมีความเชื่อว่าความไม่รุนแรงจะเป็นปัจจัยทำให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็ง เป็นฐานในการพัฒนาและส่งต่อจนเป็นความไม่รุนแรงและเป็นคุณภาพของสังคม สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ทัศนคติและความเชื่อ

นอกจากนี้ ยังมีมาตรการหรือแนวทางอีกจำนวนมากที่ได้เสนอแนะทางผ่านวิธีการและมาตรการต่าง ๆ อาทิ ทางกฎหมาย ศาสนาหรือหลักสังคมสงเคราะห์ อาทิ ในวิจัยเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว: ศึกษากรณี

การจดทะเบียนสมรส (สุกิจ อยู่ในธรรม, 2561) หรืองานวิจัยเรื่องปัญหาผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550: ศึกษากรณีการรับโทษตามกฎหมายอื่น (วุฒิชัย ทองเสถียร, 2560)

โดยสรุปงานทั้งหมดที่มีผู้ศึกษาสะท้อนคิดภายใต้กรอบคิดความรุนแรงในครอบครัว เป็นปัญหาสังคม ส่วนสาเหตุ วิธีการและรายละเอียดเป็นลักษณะร่วมในความรุนแรงนั้น ๆ ในทุกมิติมีข้อคิดเสนอเป็นทางออกจากสภาพปัญหานี้ ไม่ได้หมายความว่าวิธีการใดวิธีการหนึ่งถูกต้อง เหมาะสม แต่ทั้งหมดที่ยกมาอาจเป็นเครื่องมือหรือกลไกร่วมลักษณะร่วมที่ใช้เป็นแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อไปสู่ความไม่รุนแรงในครอบครัวตามกรอบประเด็นของการเขียนบทความนี้

สรุป

ประเด็นที่ยกมาสะท้อนคิดภายใต้เหตุการณ์ในครั้งพุทธกาลร่วมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่เนื่องด้วยเพศความเป็นผู้เป็นเมีย ที่ต่างฝ่ายต้องมีหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ของคำว่า ผู้เป็นเมียซึ่งกันและกันได้ แต่ในความเป็นจริงในความเป็นผู้เป็นเมีย อาจมีเงื่อนไข

บทบาท หน้าที่ อารมณ์ ความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์และความรู้สึกของการเป็นทั้งเป็นพ่อแม่ลูก หน้าที่การงาน ความรับผิดชอบหน้าที่สังคมและส่วนรวมหรือการทำหน้าที่ในเชิงสังคมผสมผสานกันไปอีกหลายชั้น ปัญหาสังคมเกิดขึ้นจากครอบครัว ความเป็นเพศหรือเรื่องผิวเมียแย่งกันเป็นเรื่องปกติ ไม่ได้แปลกอะไร แต่ปัญหา คือ เกิดขึ้นในยุคสมัยที่เปลี่ยนผ่านจากรุ่นสู่รุ่น จากคนสู่คน ยังคงเป็นเสน่ห์ของเรื่องผิว ๆ เมีย แต่ทั้งหมดที่ยกมาสะท้อนคิดภายใต้กรอบคิดว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นสิ่งที่ไม่พึงเกิดขึ้นหรือถ้าจะต้องเกิดขึ้น ควรเกิดขึ้นภายใต้การแสดงออกหรือทำที่ที่เหมาะสม ไม่รุนแรงโดยประการทั้งปวงทั้งร่างกาย ความรู้สึก สิทธิเสรีภาพและทรัพย์สิน

การสะท้อนคิดเป็นการให้ข้อมูลในเชิงหลักการ ข้อเท็จจริงและกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้น ผ่านการศึกษาและให้ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นอนุสติว่า เรื่องเหล่านี้อาจเป็นมติดิทัศน์ทางสังคมนั้น แต่เมื่อถึงที่สุดมนุษย์ย่อมมีสิทธิในร่างกาย สถานภาพของครอบครัว (ตามหลักกามะสุ มิจฉาจาร) มีสิทธิทางสติปัญญาในการรับข้อมูลและคิดตัดสินใจอย่างชาญฉลาด (ตามหลักของสุราเมรมยมัชชปมาทฐฐาน) และมีสิทธิในการได้รับการปกป้องที่จะ

ไม่ใช่ ความรุนแรงในทุกกรณี (ปาณาติบาต) และการไม่ละเมิดสิทธิที่มีค่าทางความรู้สึกและจิตใจ (อทินนาทาน) ของกันและกัน ในบทบาทของความเป็นผู้เป็นเมีย ความเป็นสามีภรรยา ไม่ควรถูกละเมิด โดยประการทั้งปวงและในชีวิตคู่ คนเป็นคู่ย่อมได้รับการปกป้องในเรื่องข้อเท็จจริงของความเป็นชีวิตคู่ นอกใจ นอกกาย มีคนอื่นอีกหรือไม่มี ต้องได้รับความจริงโดยไม่ปกปิด (มุสาวาท) หรือการปิดเร้นอำพรางอย่างใดอย่างหนึ่ง ความจริงและไม่จริงย่อมต้องเป็นของคู่กันจนนำไปสู่การหึงหวง ระแวง จนกลายเป็นการทะเลาะวิวาทและใช้ความรุนแรง ทำร้ายร่างกาย การทะเลาะวิวาทไปจนถึงการฆ่าแกงซึ่งกันและกัน ดังนั้น การให้เกียรติในความ

เป็นมนุษย์ เคารพซึ่งกันและกัน (คารวตา) การทำหน้าที่ตามหลักทศ 6 (ภรรยาสามีพึงปฏิบัติต่อกัน พ่อแม่ลูก พึงปฏิบัติต่อกัน) รวมไปถึงหลักของการสร้างความสัมพันธ์ในแบบเมตตา (พรหมวิหารธรรม) หรือหลักของการครองเรือน (สังคหวัตถุ-ฆราวาสธรรม) นั้นหนึ่งเป็นหลักการ อีกนัยหนึ่งจะเป็นแนวปฏิบัติที่คาดว่า จะใช้เป็นเครื่องมือหรือกลไกในการลดความรุนแรงที่แฝงเร้นในสถาบันครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนาได้ แต่หลักการต้องนำไปสู่การปฏิบัติหรือตระหนักต่อการปฏิบัติจึงจะเป็นประโยชน์และเกิดผลได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กิงกานต์ แก้วพั้น. (2550). *ความรุนแรงในครอบครัว: กรณีศึกษาแรงงานสตรีโรงงานในอำเภอสารภี เชียงใหม่ ต่อการใช้ความรุนแรงของคู่สมรส*. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชุดินาฏ พงษ์ทองวัฒนา (MONO29 NEWS). (12 กุมภาพันธ์ 2561). *เปิด 3 ปัจจัยนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว เผย ‘ผู้ชาย’ ก่อปัญหามากสุด*. สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2562, จาก <https://news.mthai.com/special-report/617615.html>
- ณรงค์กรณ รอดทรัพย์. (2555). *พิตาธิปไตย: ภาพสะท้อนแห่งความไม่เสมอภาคระหว่างชายหญิงในสังคมเอเชีย*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. 4 (2), 30-46.

- ทีวีพูล. (10 ตุลาคม 2562). *เผชิญหน้า มีมี & น้องปี อีกครั้ง แฉตบหน้าลูก ต่ากระ-รี. สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2562*, จาก <https://www.tvpoolonline.com/content/1519762>
- ธีรวุฒิ นิลเพ็ชร์. (2561). ความรุนแรงในครอบครัว: การวิเคราะห์สาเหตุและการป้องกันปัญหาในสังคมไทย. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 24 (2), 1-20.
- พระครูพิพิธปริยัติกิจ. (2555). *พฤติกรรมความโกรธของนางมาคันทียา: ศึกษาวิเคราะห์ตามแนวจิตวิทยา*. สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาชานนท์ ธมมวโร (โพธิวรานนท์). (2557). *วิเคราะห์เปรียบเทียบความขัดแย้งด้านชาติพันธุ์ระหว่างประเทศรวันดาและพระเจ้าวิฑูทกะ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเชาวฤทธิ์ นรินโท (ทรัพย์สวัสดิ์). (2560). *การศึกษากระบวนการเจริญเมตตาของพระนางสามาวดี*. สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระระพิน พุทธิสาร (ตัวลอย). (2554). *ความรุนแรงครั้งพุทธกาล: กรณีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ศากยวงศ์*. สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชรินทร์ นินทจันทร์ และคณะ. (2554). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อป้องกันความรุนแรงในครอบครัว. *วารสารพยาบาลรามธิบดี*. 17 (3), 444-462.
- ฟิลดิง-ฮอลล์, แอโรลด์, เขียน. สุภัตรา ภูมิประภาส และสุภิดา แก้วสุขสมบัติ, แปล. (2558). *ราชินีศุภยาลัต จากนางกษัตริย์สู่สามัญชน*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 25*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยงยุทธ แสนประสิทธิ์ และคณะ. (2554). รูปแบบการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยกระบวนการการมีส่วนร่วม. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 17 (2), 19-36.

- วนิดา ฉายาสุตบุตร. (2550). *การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระนางสามาวดีที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วสมน ทิพนีย์. (2558). การแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงในครอบครัวตามแนวพุทธธรรม. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*. 7 (1), 51-60.
- วุฒิชัย ทองเสก. (2560). ปัญหาผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550: ศึกษากรณีการรับโทษตามกฎหมายอื่น. *วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น*. 1 (29), 95-118.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (24 สิงหาคม 2561). *สถิติความรุนแรงปี 61 '7 เดือน' 367 ข่าว สูงสุดในรอบ 3 ปี*. สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2562, จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/44211-สถิติความรุนแรงปี%2061%20%277%20เดือน%27%20367%20ข่าว%20สูงสุดในรอบ%203%20ปี.html>
- สำนักงานยุติธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (25 กรกฎาคม 2561). *ความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่เรื่องส่วนตัว*. สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2562, จาก <https://udonthani.moj.go.th/view/945>
- สุกิจ อยู่ในธรรม และประณต นันทียกุล. (2559). การบริหารจัดการเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 6 (3), 333-342.
- สุกิจ อยู่ในธรรม. (2561). *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว: ศึกษากรณีการจดทะเบียนสมรส*. *วารสารวิชาการ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย*. 8 (2), 45-51.
- สุนทร ชุตินธรรานนท์. (2541). *สงครามคราวเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2310): ศึกษาจากพงศาวดารพม่า ฉบับราชวงศ์คองบอง*. กรุงเทพมหานคร: สยาม.
- อาภรณ์ เสี่ยงแหลม และคณะ. (2554). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดปัญหาความรุนแรง ในครอบครัวต่อสตรีในสังคมไทย. *วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต*. 25 (3), 38-55.
- Chapuis, O. (2000). *The Last Emperors of Vietnam: From Tu Duc to Bao Dai*. Santa Barbara: Greenwood Publishing Group.

- Cook, A. (2017). *The Murder of the Romanovs Chalford*. Gloucestershire: Amberley Publishing.
- Fielding-Hall, H. (2017). *Thibaw's Queen*. Norderstedt: Hansebooks.
- Stuart-Fox, M. (1997). *A History of Laos*. Cambridge: Cambridge University Press.